

30-May, 2026-yil

**HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASIDA PROFILAKTIK SUHBAT
QO‘LLANILADIGAN SHAXSLAR TOIFALARI BILAN ISHLASHNI
TAKOMILLASHTIRISH CHORA-TADBIRLARI**

A’zambekov Muhammadqodir Burhonbek o‘g‘li
Ichki ishlar akademiyasi, 3-o‘quv kursi 327-guruh kursanti

Annotatsiya. *Mazkur maqolada huquqbuzarliklar profilaktikasida profilaktik suhbatning ahamiyati, uni qo‘llash tartibi hamda profilaktik ta’sir chorasi qo‘llaniladigan shaxslar toifalari bilan ishlash mexanizmlari tahlil qilingan. Shuningdek, profilaktik faoliyat samaradorligini oshirish, fuqarolar bilan individual ishlash tizimini takomillashtirish va zamonaviy profilaktik usullarni joriy etish bo‘yicha takliflar ilgari surilgan.*

Kalit so‘zlar: *huquqbuzarliklar profilaktikasi, profilaktik suhbat, profilaktik hisob, individual profilaktika, profilaktika inspektori, huquqbuzarlik, ijtimoiy profilaktika.*

Bugungi kunda huquqbuzarliklarning oldini olish, jamiyatda qonun ustuvorligini ta’minlash hamda fuqarolarning huquqiy madaniyatini yuksaltirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, yoshlar o‘rtasida turli huquqbuzarliklar, ijtimoiy nosog‘lom holatlar va salbiy xatti-harakatlarning oldini olish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli huquqbuzarliklar profilaktikasi tizimini takomillashtirish, fuqarolar bilan individual ishlash mexanizmlarini kuchaytirish hamda profilaktik ta’sir choralari samarali qo‘llash zarurati ortib bormoqda.

Huquqbuzarliklar profilaktikasida profilaktik suhbat muhim ta’sir choralaridan biri sifatida alohida o‘rin egallaydi. Profilaktik suhbat orqali huquqbuzarlikka moyil shaxslarning xulq-atvoriga ijobiy ta’sir ko‘rsatish, ularning huquqiy ongini shakllantirish, jamiyatga moslashuviga ko‘maklashish hamda takroriy huquqbuzarliklarning oldini olish mumkin bo‘ladi. Mazkur suhbatlar shaxsning individual xususiyatlari, ijtimoiy muhiti, oilaviy sharoiti va ruhiy holatini hisobga olgan holda olib borilishi bilan ahamiyatlidir.

Ayniqsa, voyaga yetmaganlar, ilgari huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar, spirtli ichimlik yoki giyohvandlikka moyil fuqarolar, oilaviy nizolarga moyil shaxslar bilan ishlashda profilaktik suhbat samarali usullardan biri hisoblanadi. Chunki bunday suhbatlar orqali shaxsning muammolari o‘rganilib, unga huquqiy, ijtimoiy va psixologik yordam ko‘rsatish imkoniyati yaratiladi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda huquqbuzarliklar profilaktikasi tizimini tubdan takomillashtirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, profilaktika inspektorlari faoliyatini samarali tashkil etish, mahalla bilan hamkorlikni kuchaytirish, raqamli monitoring tizimlarini joriy etish va fuqarolar bilan manzilli ishlash mexanizmlarini rivojlantirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Bu esa profilaktik suhbatlarni yanada samarali tashkil etish imkonini bermog‘da.

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-May, 2026-yil

Mazkur maqolada profilaktik suhbatning mazmun-mohiyati, uni qo‘llash tartibi, profilaktik ta’sir chorasi qo‘llaniladigan shaxslar toifalari bilan ishlash masalalari hamda ushbu faoliyatni takomillashtirishning zamonaviy yo‘nalishlari ilmiy-amaliy jihatdan tahlil qilinadi.

Profilaktik suhbatning mazmun-mohiyati.

Profilaktik suhbat — bu huquqbuzarlik sodir etishga moyil yoki profilaktik nazorat ostidagi shaxslar bilan individual tartibda olib boriladigan tushuntirish va ogohlantirish ishlari hisoblanadi. Uning asosiy maqsadlari:

- huquqbuzarliklarning oldini olish;
- fuqarolarning huquqiy ongini oshirish;
- shaxsni ijtimoiy moslashtirish;
- takroriy huquqbuzarliklarni kamaytirishdan iborat.

Profilaktik suhbat davomida shaxsning oilaviy, ijtimoiy va ruhiy holati o‘rganilib, unga individual yondashuv asosida ta’sir choralari belgilanadi.

Profilaktik suhbat huquqbuzarliklar profilaktikasining muhim shakllaridan biri bo‘lib, huquqbuzarlik sodir etishga moyil shaxslar bilan individual tartibda olib boriladigan tushuntirish, ogohlantirish va tarbiyaviy ta’sir chorasi hisoblanadi. Ushbu suhbat orqali fuqarolarning huquqiy ongi va madaniyatini oshirish, ularni qonunga hurmat ruhida tarbiyalash hamda takroriy huquqbuzarliklarning oldini olish maqsad qilinadi.

Profilaktik suhbat jarayonida shaxsning yashash muhiti, oilaviy ahvoli, ijtimoiy muammolari, ruhiy holati va xulq-atvori o‘rganiladi. Shu asosda unga individual yondashuv qo‘llanilib, huquqbuzarliklarning salbiy oqibatlari tushuntiriladi. Ayniqsa, voyaga yetmaganlar, ilgari huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar hamda ijtimoiy xavfli ahvoldagi fuqarolar bilan olib boriladigan profilaktik suhbatlar katta ahamiyat kasb etadi.

Bugungi kunda profilaktik suhbatlarni samarali tashkil etishda profilaktika inspektorlari, mahalla faollari, ta’lim muassasalari va jamoatchilik vakillari hamkorligi muhim o‘rin tutadi. Zamonaviy yondashuvlar asosida olib borilgan profilaktik ishlar huquqbuzarliklar sonini kamaytirish va fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirishga xizmat qiladi.

Profilaktik suhbat qo‘llaniladigan shaxslar toifalari.

Amaldagi qonunchilikka ko‘ra profilaktik suhbat quyidagi shaxslar bilan olib boriladi:

- ilgari huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar;
- voyaga yetmagan nazoratsiz shaxslar;
- spirtli ichimlik yoki giyohvandlikka moyil fuqarolar;
- oilaviy nizolarga moyil shaxslar;
- ma’muriy nazoratdagi fuqarolar;
- ijtimoiy xavfli ahvoldagi shaxslar.

Mazkur toifadagi fuqarolar bilan muntazam ishlash jamiyatda jinoyatchilik va huquqbuzarliklarning kamayishiga xizmat qiladi.

Ishlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari.

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-May, 2026-yil

Huquqbuzarliklar profilaktikasida samaradorlikni oshirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

1. Individual yondashuvni kuchaytirish - Har bir shaxsning ijtimoiy holati, muammolari va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda profilaktik ishlarni tashkil etish zarur.

2. Raqamli monitoring tizimini joriy etish - Profilaktik hisobdagi shaxslar bilan ishlash jarayonini elektron nazorat qilish samaradorlikni oshiradi.

3. Mahalla va ta’lim muassasalari bilan hamkorlik - Profilaktika inspektori, mahalla faollari va ta’lim muassasalari o’rtasidagi hamkorlik huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olish imkonini beradi.

4. Psixologik va ijtimoiy yordam tizimini rivojlantirish - Muammoli shaxslarni ijtimoiy qo’llab-quvvatlash, bandligini ta’minlash va psixologik maslahat berish muhim ahamiyatga ega.

5. Huquqiy targ’ibotni kuchaytirish - Aholining huquqiy madaniyatini oshirish orqali huquqbuzarliklarning kamayishiga erishish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, profilaktik suhbat huquqbuzarliklar profilaktikasining muhim ta’sir choralardan biri hisoblanadi. Profilaktik nazoratdagi shaxslar bilan samarali ishlash jamiyatda barqarorlikni ta’minlash, jinoyatchilikni kamaytirish va fuqarolarning huquqiy ongini oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli profilaktik faoliyatni zamonaviy yondashuvlar asosida takomillashtirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, profilaktik suhbatlarni tashkil etishda davlat organlari, mahalla institutlari, ta’lim muassasalari hamda jamoatchilik hamkorligini yanada kuchaytirish muhim hisoblanadi. Ayniqsa, fuqarolar bilan individual ishlashda psixologik yondashuv, ijtimoiy qo’llab-quvvatlash va zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish profilaktik tadbirlarning samaradorligini oshiradi. Natijada jamiyatda huquqbuzarliklarga nisbatan murosasiz muhit shakllanib, fuqarolarning qonunga hurmat ruhida yashashi hamda ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashga erishiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida”gi Qonuni.

2. O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar organlari faoliyatiga oid normativ-huquqiy hujjatlar.

3. Huquqbuzarliklar profilaktikasi bo‘yicha uslubiy qo‘llanmalar.

4. Ahmedov B. Huquqbuzarliklar profilaktikasi asoslari. — Toshkent, 2021.

5. Karimov Sh. Profilaktika faoliyatini tashkil etish masalalari. — Toshkent, 2022.